

גישה לעבודה ולמשמרת

מבוא

התמודדות עם התנהגות מאתגרת, מפגישה את איש הצוות, על מכלול מאפייניו, עם סביבה מורכבת ומאתגרת. אישיותו של איש הצוות, מצבו הרגשי, העולם הפנימי שלו, חוויותיו, יכולותיו, הכשרתו, הגדרת תפקידו וכו' נפגשים עם מאפייני האוכלוסייה, מטרות ומאפייני המסגרת. מפגש זה מייצר לעיתים קונפליקטים שונים המהווים קרקע פורייה לביטוי התנהגויות מאתגרות/חריגות. פיתוח מודעות והבנה למטען שעמו מגיע האדם הינם קריטיים ליכולתו להתמודד ולהכיל התנהגות חריגה.

מטרות המפגש

- איש הצוות יפתח מודעות להגדרת תפקידו, להופעתו, אישיותו ואף למטען הרגשי עמו הגיע למשמרת.
- איש הצוות יסגל לעצמו כלים ומערכת התנהגויות אשר יאפשרו לו התנהלות המותאמת ליכולתו ולצרכי המסגרת.
- המסגרת תייצר קווים מנחים/תקנות שיסייעו לעובדים להתמודד בצורה טובה יותר עם התנהגות מאתגרת (קבלת עובד חדש, קוד לבוש, מעברי משמרת וכו').

דרישות קדם

תיאום עם הנהלת המסגרת לגבי מטרות המסגרת והבחנה בין המטרות המוצהרות, הגלויות והנסתרות וכן קבלת הסכמה לפתיחת דיון לגבי קוד לבוש.

מהלך המפגש

אורך המפגש: 4 שעות

המפגש בנוי מ- 5 יחידות סדנאיות. כל יחידה בנויה מהפעלה, דיון וסיכום התהליך.

1. הקשר בין מטרות הארגון השונות, הגדרות התפקידים השונים והתנהגות מאתגרת.
2. המטענים הרגשיים עימם מגיע כל איש צוות והשפעתם על תפקודו בעת התנהגות מאתגרת.
3. יציבות, מבט, נשימה, גוף ורגש בהתמודדות עם התנהגות מאתגרת.
4. הופעה ולבוש של אנשי הצוות והשפעתם על התנהגות מאתגרת.
5. התפיסה העצמית של איש הצוות בתוך תפקידו במסגרת והסכנות הנובעות מערעור או שבר של תפיסה זו.

תרבות ואירה

מבוא

התוכן של "תרבות ואירה" מתייחס לשלושה נושאים מרכזיים: תקשורת (מילולית ובלתי מילולית), סביבה פיזית וערכים חוקים ונורמות.

תקשורת מילולית ובלתי מילולית מהווה את השפה, שהיא המאפיין הבסיסי של תרבות. מאפיין זה הוא גם מייצג וגם משפיע על רמת הבטחון והאלימות הקיימת במסגרת. שימוש מושכל באלמנט זה הינו משמעותי ביותר לשם הפחתה של אלימות ותחושת אלימות במסגרת ומתן תחושת מוגנות ובטחון.

תנאים פיזיים מייצרים אירה שמעודדת, או לחלופין פוגעת, בתחושת הבטחון. הבניה נכונה של הסביבה, על היבטיה השונים, מסייעת ליצירת אינטימיות ותחושת שייכות שבהכרח ימנעו/יפחיתו ביטויים של התנהגות חריגה/מאתגרת.

ערכים חוקים ונורמות מהווים פרמטרים משמעותיים בהבניה של סביבה חינוכית-טיפולית. שימוש מושכל ומותאם בהם מאפשר הקנייה של בטחון והפחתה או מניעה של התנהגות מאתגרת.

"אין הבורא משנה טבע האדם בדרך נס אלא שם לו חוק ומשפט" (הרמב"ם, מורה נבוכים).

המטרה של החוקים והנורמות היא לאפשר הפנמה ולמידה של ערכי החברה ותרבותה ותפקוד טוב יותר בתוכה. החוקים הינם אמצעי ולא מטרה בפני עצמם (Winnicott, 1950; Emerson, McGill, and Mansell, 1994).

מטרות המפגש

- הכרות ושימוש נכון בתקשורת מילולית ולא מילולית.
- פיתוח מודעות להיבטים הפיזיים המעודדים ניכור, הזנחה, חוסר נגישות וונדליזם ורכישת כלים ליצירת אינטימיות, בטחון, אסתטיקה ונגישות.
- הבנת הקשר בין ערכים, חוקים ונורמות להתנהגות מאתגרת.
- הקניית מיומנות ארגונית, צוותית ואישית לשימוש ב"מצפן ערכי" להכוונה ובחינה של התמודדות עם התנהגות מאתגרת.
-

דרישות קדם

- תיאום עם הנהלת המסגרת- לגבי ערכים חוקים ונורמות הקיימים במסגרת וקבלת מנדט לבדיקה מחודשת.
- נכונות לבדיקה של המבנה ויכולות ומשאבים לשינוי במידת הצורך.

מהלך המפגש

אורך המפגש: 2 מפגשים בני 4 שעות

המפגש הראשון בנוי מ- 4 יחידות סדנאיות. כל יחידה בנויה מהפעלה, דיון וסיכום התהליך.

1. מאפיינים של שפה וכלים לשימוש בשפה ליצירת אוירה המאפשרת מניעה של הסלמה.
2. הגדרת המושגים: מעגל ההכלה, מעגל ההסלמה.
3. יציאה מקו האמצע: היבטים פיזיים של יציאה מעימות.
4. מיפוי החללים במסגרת לאור שכיחות ההתנהגויות החריגות המתרחשות בהם וזיהוי האלמנטים המעודדים או מפחיתים התנהגות מאתגרת.

המפגש השני בנוי מ- 4 יחידות סדנאיות. כל יחידה בנויה מהפעלה, דיון וסיכום התהליך.

1. הגדרה והבנה של המושגים - ערך, חוק, נורמה.
2. התנהגות מאתגרת בראי החוקים/נורמות/ערכים.
3. ניתוח סיטואציה באמצעות ערכים חוקים ונורמות, ושימוש מושכל בהם, לשם התמודדות ומניעה של התנהגות מאתגרת.
4. הבהרת מערכת היחסים הבריאה בין ערכים חוקים ונורמות בהקשר של התנהגות מאתגרת.

נראות

מבוא

בתוך מסגרת חינוכית ובמיוחד בתוך ממסגרות טיפוליות יש הקונפליקט מובנה בין הרצון לשמור על בטחון דרך שליטה, לבין הרצון לאפשר חופש ועצמאות. נראות מורכבת מהיכולת לראות (פיזית) את מעשי המטופל, רמת הזמינות של איש הצוות למטופל והיכולת של איש הצוות לזהות את התהליך והצרכים הרגשיים של המטופל ולהתייחס אליהם.

שימוש מושכל ברמת הנראות המתאימה הינו כלי משמעותי שיכול לאפשר ולתווך במידה רבה במתח המובנה בין הכלה (חופש ואוטנטיות) לשליטה (בטחון). באמצעות כלי זה ניתן למקבל השירות את התחושה שרואים את קשייו, צרכיו, ומאפשרים לו הכלה עם תחושת בטחון לו ולצוות.

מטרות המפגש

- הגדרת המושג נראות - בסיסית, נגישה ורגשית - הן של החוסה והן של איש הצוות.
- איש הצוות יפתח מודעות לאספקטים השונים של הנראות והשפעתם על התנהגות מאתגרת/חריגה.
- אנשי הצוות ינסו לשנות את הנראות של התנהגותם כדי להתמודד נכון יותר עם התנהגות מאתגרת.

מהלך המפגש

אורך המפגש: 2 מפגשים בני 2.5 שעות

המפגש הראשון בנוי מ- 3 יחידות סדנאיות. כל יחידה בנויה מהפעלה, דיון וסיכום התהליך.

1. היבטים שונים של נראות והקשר הישיר והעקיף שלהם לתחושת הבטחון וההכלה.
2. בחינת התנהגות אנשי הצוות לפי האספקטים השונים של נראות.

המפגש השני בנוי מ-2 יחידות סדנאיות. כל יחידה בנויה מהפעלה, דיון וסיכום התהליך.

1. הקניית כלים לשיפור הנראות (שיקוף, התקרבות, pacing, אמפטיה, התחברות, זיהוי).

2. אימון ותרגול של סיטואציות.

מניעה והורדת עוצמה לאור סימנים מקדימים

מבוא

התפרצות של התנהגות חריגה/מאתגרת מתרחשת, בתהליך המורכב משלבים שנים והסלמה הדרגתית (אם כי לעיתים מהירה מאוד). הסיבות להתפרצות מגוונות וכוללות את הרקע, החוויות, האירועים הקודמים, היכולות והקשיים האישיים של האדם. לאנשי המקצוע יש יכולת גדולה מאוד להפחית בסיכוייה של ההתנהגות להתפרץ או לחלופין לעורר אותה. היכולת "להרגיע את המצב" מבוססת על מגוון של כלים ויכולות, החל מזיהוי גורמי סיכון וסימנים מקדימים דרך היכרות עם מקבל השרות וכלה באסטרטגיות הרגעה. מגוון זה של כלים ויכולות עומדים לרשות איש הצוות בעת מצב בעל פוטנציאל סיכון, במטרה להפחית ו/או למנוע פגיעה.

מטרות המפגש

- פיתוח מודעות לרמת היכולת וההשפעה של איש הצוות על מהלך של התפרצות.
- רכישת כלים ומיומנות בזיהוי סימנים מקדימים וגורמי סיכון להתפרצויות.
- פיתוח כלים ומיומנויות פיזיות, סביבתיות ומילוליות להרגעה והפחתת עוצמה של התפרצויות.
- התוויה של קווים מנחים ונהלים מסגרתיים להתנהלות בעת הופעת סימנים מקדימים להתפרצות.

דרישות קדם

- תיאום עם הנהלת המסגרת לגבי התכנים שיועברו במהלך הסדנא וקבלת הסבר על נהלי וחוקי המסגרת בנושא התפרצויות.
- קבלת 2 תיאורי מקרה מהמסגרת לדיון ולמידה במהלך הסדנא.

מהלך המפגש

אורך המפגש: 3 שעות

המפגש בנוי מ- 3 יחידות סדנאיות. כל יחידה בנויה מהפעלה, דיון וסיכום התהליך.

1. סיבות להתפרצויות - רגשיות, תקשורתיות ופיזיולוגיות - והדרך להתמודד עימן.
2. הרגעת העצמי בעת הופעת סימנים מקדימים להתפרצות – שלב ראשון
3. התפרצות מנקודת ראות המתפרץ.

בניית תכנית טיפול כוללנית

מבוא

התנהגות חריגה ומאתגרת הינה תופעה הפוגעת בתפקודם ובשלומם של החוסה עצמו, הצוות ומקבלי שירות אחרים ומעודדת שחיקה מוגברת של הצוות. המגוון הרחב של המושפעים מההתנהגות דורש מהצוות ומהסביבה הבנה ויכולת הכלה גבוהה מאוד, לצד שיפור יכולות ולעיתים אף שינוי בהתנהגות שלהם עצמם. כל אלו במטרה לסייע למקבל השירות להגיע לתפקוד ולרווחה טובים יותר. תהליכי השינוי הללו כרוכים בהתנגדויות משמעותיות מצד מקבל השירות, האנשים המושפעים מהתנהגותו, הסביבה והצוות עצמו. תהליך בניית תכנית טיפול כוללנית להתנהגות מאתגרת דורש התייחסות למכלול גורמים והתנגדויות אלו, לצד הבנה רחבה מאוד של גורמים רגשיים ופיזיולוגיים להתנהגות. כל אלו, לצד שימת דגש על שמירת כבוד מקבל השירות ובמטרה לסייע לו להגיע לעצמאות והפנמה של ערכים, חוקים והתנהגויות מותאמים יותר.

מטרות המפגש

- הגדרת מושגים: התנהגות חריגה/מאתגרת, התפרצויות זעם, aggravated dementia, מעגל ההסלמה ומעגל ההכלה, חוסר איזון תחושתית.
- הגדרת הבעיות שתוכניות טיפול כוללניות באות לפתור, המטרה שלהן, והמבנה שלהן.
- פיתוח ידע, כלים ומיומנויות בזיהוי והבנה של הסיבות הפיזיולוגיות, רגשיות ותקשורתיות של התנהגויות חריגות.
- התוויה של קווים מנחים של סוג ההתערבויות המתאימות על פי ערכי ומטרות המסגרת.
- פיתוח מיומנות בכתיבה ויישום של תכנית טיפול כוללנית.

דרישות קדם

- תיאום עם הנהלת המסגרת לגבי התכנים שיועברו במהלך הסדנא וקבלת הסבר על נהלי וחוקי המסגרת בנושא התפרצויות.
- קבלת 2 תיאורי מקרה מהמסגרת לדין ולמידה במהלך הסדנא.

מהלך המפגש

אורך המפגש: 2 מפגשים בני 2.5 שעות

המפגש הראשון בנוי מ- 3 יחידות סדנאיות. כל יחידה בנויה מהפעלה, דיון וסיכום התהליך.

1. התיאוריה של תוכניות טיפול כוללניות: הגדרת מושגים, סיבות להתנהגות חריגה ומבנה של תכנית טיפול כוללנית.
2. היבטים פיזיולוגיים של התנהגות חריגה והתמודדות עימם.
3. ערכי המסגרת כקווים מנחים לכתיבת תכנית.

המפגש השני בנוי מ- 3 יחידות סדנאיות. כל יחידה בנויה מהפעלה, דיון וסיכום התהליך.

1. הפרקטיקה של תוכניות טיפול כוללניות: צורת כתיבה, ביצוע ובעיות צפויות.
2. היבטים של התערבויות פיזיות מגבילות כחלק מתכנית טיפול כוללנית.
3. דיוני מקרא והתנסות בכתיבת תכנית.